

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

N°. 65.

DEEL III.

1 Mei 1912.

INHOUD: — Dr. A. C. OUDEMANS, Acarologische Aanteekeningen XLI. — C. A. L. SMITS VAN BURGST, Sluipwespen. — Dr. D. MAC GILLAVRY, Entomologie uit Dagbladen. II. — Dr. C. L. REUVENS, Bibliotheek. — P. J. VAN DEN BERGH LZ., Afscheidsgroet. — REDACTIE der Ent. Ber., Een verzoek. — VERHUISD.

Acarologische Aanteekeningen XLI.

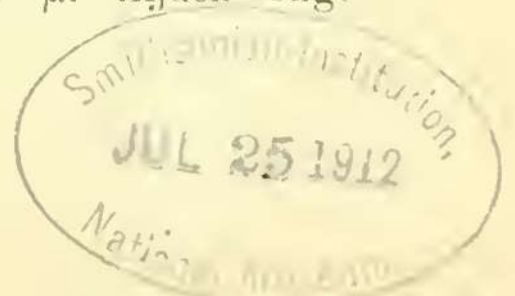
Eugamasus oudemansi Berl.

In het rijke materiaal uit molnesten, mij door Pater F. HESELHAUS te Sittard verstrekt, bevonden zich vele deutonymphae. Eenige van dezen hadden de middelspits van het epistoma zeer breed en stomp; de meesten echter min of meer toegespitst, zooals ik dat afgebeeld heb in Tijdschr. Ned. Dierk. Ver., ser. 2, v. 8, t. 5, f. 5.

Na nauwkeurig onderzoek vond ik van beide vormen één exemplaar, dat bezig was te vervellen. De stompspitsige bevatte een ♂; de toegespitste een ♀. Derhalve is ook hier een duidelijk onderscheid tusschen deutonympha masculina en deutonympha feminina!

Eugamasus remberti nov. sp.

Femina. — Lang 600, breed 330 μ . Zijden onge-

veer evenwijdig; iets geschouderd; vóór breed, stomp-afgerond; achter fraai afgerond. — Twee rugschilden ongeveer even lang, door uiterst fijne lijn gescheiden; het voorschild door een smallen band van weeke huid omgeven; het achterschild niet; alle rugharen zijn kleine borsteltjes; de schouderborstels en twee submedianen borstels aan den achterrand zijn het langst, doch nauwelijks langer dan de grootste breedte van poot II.

Door deze borsteltjes onderscheidt zich *remberti* van alle overige *Eugamasus*-soorten.

In den weeken band loopt het peritrema naar voren tot het midden van coxa I. — Epistoma driespitsig; mediane spits uiterst klein, afgerond; zijdespitsen lang, recht, met evenwijdige kanten, ieder in een uiterst klein vorkje eindigend.

B u i k z i j d e. — Achterhelft van het sternaalschild grofgeschubd; metasternalia duidelijk; genitale normaal; ventrianale lang; zijn zijdekanten loopen van coxa IV bijna recht naar het anale gedeelte, zoodat ter weerszijden een vierde van de buik weekhuidig is. Alle ventrale haren zijn eveneens borsteltjes.

Één ♀ werd in een molnest gevonden door Pater F. HESELHAUS, en wel bij Sittard, Dec. 1911. De soort is door mij genoemd naar den hoogerwaarden heer REMBERT RICHARD, Rector van het Aloysius Collegium (Gymnasium) te Sittard. — Type in collectie HESELHAUS.

Hypoaspis stabularis (C. L. Koch).

Deze naam moet uit prioriteits-gronden de voorkeur verdienen boven *limbatus*, daar de eerste voorkomt in Koch's *Deutschlands Crust. Myriop. u. Arachn.*, Heft 27, No. 1, de laatste ididem No. 2. — No. 1 (*stabularis*) stelt voor een nuchter ♀, dat zoeven de nymphhuid verlaten heeft; No. 2 (*limbatus*) is een zwanger ♀ van eene forma minor. — Beide vormen zijn in mijn bezit; van de kleine

vorm zelfs het zeldzame ♂. Zij kwamen te zamen voor in één buisje, bevattende molnestmateriaal uit de buurt van Sittard, mij ter determinatie toegezonden door Pater F. HESELHAUS.

Hypoaspis laevis Mich. pilifer Oudms.

Hiervan kon ik ook twee ♂ onderzoeken. Zij zijn gelijk aan het ♀, hoewel iets kleiner, behoudens de bekende sexueele verschillen. Deze soort is het naast verwant aan *Hypoaspis hermaphrodita* Berl. — In molnestmateriaal, Sittard, F. HESELHAUS.

Trachyropoda rackei nov. sp.

Larva. — 272 μ . Zeer bleek zeemkleurig; afgerond driehoekig; met aanduidingen van schouders boven pooten I en II. Voorrugschild met bochtigen rand; zijn achterrand met mediaan, naar achter gericht; driehoekig, afgerond verlengstuk. Achterrugschildje liggend langwerpig vierkant; de beide zijdelingsche schildjes, gelegen tusschen de reeds genoemden, als bij *Uropoda tecta* Kram., eivormig, met de spits mediaad gericht. Aan den vertex twee stevige haren, waarvan de proximale helft staafvormig, de distale helft lancetvormig is. Dergelijke haren bevinden zich ook aan den rand van het voorrugschild (2 paar) en ter zijde van de zijdelingsche schildjes.

Sternaalschild langwerpig vierkant met 3 paar borsteltjes; anaalschild min of meer liggend langwerpig-vierkant, met postanaal borsteltje.

De pooten kenmerken zich, doordat hun leden gezaagde distale randjes bezitten, en extern voorzien zijn van waaieren en van doornvormige haren.

Femina. — 825 μ . Zeemkleurig; eivormig, met puntige »schouders« voor en achter pooten II. Rug door 6 schilden gedekt: twee zeer smalle randschilden, zich uitstrek-

kende van den vertex naar het randgedeelte tusschen pooten III en IV; twee breede binnenrandschilden, zich uitstreckende van den vertex ver voorbij poot IV, en ongeveer even lang als het mediane en breedste voorrugschild, waarachter nog een halfcirkelvormig achterrugschild. Alle schilden zijn van ovale en ronde groefjes voorzien. — Over den rug loopen 3 kammen of graten, één mediaan en twee tusschen het mediane en de beide binnenrandschilden. — De haren van het voorrugschild zijn (op twee na, geheel achteraan) min of meer borstelvormig; die der andere schilden min of meer paletvormig met zaagrandje.

Genitaalschild min of meer eivormig, met de spits naar voren, doch met rechten achterrand. Ventraalschild met rechten achterrand, overgaande in de meta- en parapodiaalschilden. Anaalschild halfcirkelvormig, met rechten voorrand. Tusschen ventraal- en anaalschilden slechts een smalle band van weeke huid.

Pooten als bij de larve en voorzien van doornvormige haren. Peritrema ?-vormig.

M a s. — Even lang als, doch iets breeder dan het ♀. — Rug als bij het ♀. — Ventraal verschillend van het ♀, 1e door het ronde genitaalschildje, dat achter coxae IV ligt, en 2e door de aaneengroeiing van ventraal- en anaalschilden.

O p m e r k i n g. — De adulti hebben geen postanaal haar, zooals alle Parasitidae en de larve (zie boven), maar de anus wordt omgeven door 4, in plaats van door 3 haren.

Eéne larve, 2 ♀, 1 ♂ gevonden door Pater F. HESELHAUS in een molnest bij Sittard.

De soort is genoemd naar F. RACKE, een der leerlingen aan het Gymnasium te Sittard, die Pater HESELHAUS het meest behulpzaam is bij het zoeken en doorzoeken van molnesten. Type in collectie HESELHAUS.

Disparipes bombi Michael.

Vijf exemplaren vond ik in molnestmateriaal, mij door Pater F. HESELHAUS te Sittard ter determinatie toegezonden. Zonderling genoeg hing ieder exemplaar aan een der haren van den achterrand van eene deutonympha van *Haemogamasus michaeli* Oudms., wel te verstaan sleepten dus vijf van genoemde deutonymphae ieder een *Disparipes bombi* achter zich. De vasthechting geschiedde door de zeer kromme klauw aan eene der voorpooten.

V r a g e n : — 1. Waarom hechten deze *Disparipes* zich alleen aan deutonymphae vast, en niet aan protonymphae en adulti? 2. Waarom alleen aan *Haemogamasus michaeli*, en niet aan *H. hirsutus*, die toch ook in enorm aantal aanwezig waren? 3. Waarom alleen aan *Haemogamasus*, en niet aan *Parasitus*, *Eugamasus*, *Pergamasus*, *Euryparasitus*, enz.?

Ereynetes sittardiensis nov. sp.

F e m i n a. — Lang 440 μ . Habitus als *E. limacum* Schrank, doch met dikkere pooten. Pooten I en II dikker en langer dan pooten III en IV. Schildje ongeveer als bij *E. limacum*, doch de twee haren vóór de pseudostigmata zijn zeer korte, nauwlijks behaarde borsteltjes, en de twee haren achter de pseudostigmata ontbreken. Achter het schildje twee submedianerijen, ieder van 3 borstels. Geheel achter: 6 borstels en twee lange haren, als die der pseudostigmata. Voor en op de schouders een borstel. Al deze borstels zijn korte staafjes, zelven weer uiterst fijn behaard.

Één ex. werd in Dec. 1911 in een molnest bij Sittard door Pater F. HESELHAUS gevonden. — Type in collectie HESELHAUS.

Achorolophus phalangii (de Geer).

Onder den naam van *Erythraeus ignotus* nov. sp. beschreef ik (Ent. Ber. v. 1, No. 13, p. 92, 1 Sept. 1903) eene larve, op het eiland Borkum gevonden.

In de Ent. Ber. v. 2, No. 25, p. 9, noemde ik de larve, zonder opgave van redenen, *Achorolophus ignotus* (Oudms.). De reden, die mij daartoe noopte, was, dat de haren dezer larve denzelfden vorm hebben als die van de nymphen en adulti van *Achorolophus nemorum* (C. L. Koch) en *A. trimaculatus* (Herm.)

BRUYANT beschrijft nauwkeurig (Compt. rend. Soc. Biol. v. 66, p. 14, Febr. 1909) eene larve door hem op *Phalangium* gevonden. Uit de beschrijving blijkt, dat zijne larve dezelfde is, als degene, die door mij *ignotus* gedoopt werd.

Dit wordt ook door BRUYANT erkend (Zool. Anz. v. 37, No. 14/15, p. 257, 28 Mrt. 1911).

3 Maart 1910 publiceerde EVANS (Proc. Roy. Phys. Soc. Edinb., v. 18, No. 2, p. 100), dat hij uit eene larve, bekend als *Leptus phalangii*, eene nymph van *Rhyncholophus* (*Ritteria*) *nemorum* Koch kweekte. Ofschoon EVANS geen beschrijving van zijne larve geeft, kunnen wij er zeker van zijn, dat zijne larve de echte *phalangii* is, door DE GEER (DE GEER, Mém. Hist. Ins. v. 7, p. 117, t. 7, f. 5, 6, 1778), en JOURDAIN (Arch. Paras. v. 2, p. 28, 1899) beschreven en afgebeeld, te meer daar, op eene enkele uitzondering na, alle op *Phalangiidae* parasiteerende larven *Achorolophus*-larven zijn (OUDEMANS in Zool. Jahrb. Suppl. 14, p. 209, 15 Febr. 1912).

28 Maart 1911 vinden we door BRUYANT (Zool. Anz. v. 37, No. 14/15, p. 258) medegedeeld, dat hij uit eene larve *ignotus* Oudms., die hij identificeert met *phalangii* Jourdain, eene nymph kweekte van *Ach. nemorum* (Koch).

Vergelijken wij nu de beschrijvingen en afbeeldingen van DE GEER, JOURDAIN, HERMANN (die den naam *phalangii* in *insec-*

torum verandert, HERM. Mém. Apt. p. 46, t. 1, f. 16, 1804), met die van OUDEMANS en BRUYANT, dan komen wij tot het besluit, dat hunne larven van dezelfde soort zijn, en dat derhalve uit prioriteitsbeginsel de naam *phalangii* de Geer de voorkeur verdient.

Ik heb er (Zool. Jahrb. Suppl. 14, p. 156, 157, 15 Febr. 1912) reeds op gewezen, hoe verrassend de larven in pootlengte en haarvorm kunnen verschillen!

Nu bestaat er nog eene andere soort (?) van *Achorolophus*, namelijk *trimaculatus* (Herm.), die alleen in kleur met *nemorum* Koch verschilt. Voor mij was het van belang te weten, hoe de larve van deze soort (?) er uit ziet.

In het materiaal, mij door Pater F. HESELHAUS te Sittard toegezonden, en door hem verzameld uit molnesten, bevonden zich eene nymfhe, een ♀ en een ♂ van *trimaculatus* Herm. en bovendien eene larve, die zoo volmaakt van dezelfde roode kleur was als de nymfhe en de twee adulti, dat ik er geen oogenblik aan twijfel, of deze larve behoort tot *trimaculatus*. Toen ik ze onderzocht, ontdekte ik, wat ik reeds jaren vermoedde, namelijk, dat de larve identiek is aan *ignotus*. Wij kennen derhalve 3 kleurverscheidenheden:

1. *Achorolophus phalangii* (de Geer) *trimaculatus* (Herm.),
2. » » (» ») *nemorum* (Koch),
3. » » (» ») *niger* (Oudms.) Ent. Ber. v. 2, No. 26, p. 18, 1 Nov. 1905.

Zie ook over kleurverscheidenheden van *trimaculatus*: Ent. Ber. v. 2, No. 26, p. 18.

Xenillus limburgiensis nov. sp.

Adultus. — 420 μ . Aan *X. subpectinatus* Oudms. naverwant, doch alle haren, ook de haarvormige pseudostigmataal-haren, zijn zelf van (zeer weinige) fijne haartjes voorzien, en

de chitinelijsten tusschen de lamellae ontbreken. Aan de buikzijde zijn de volgende kenmerken opvallend: de epimera tusschen de coxae I tot IV loopen dwars en evenwijdig aan elkaar; de genitaalopening is enorm en bijna even groot als de anaalopening.

Twee ex. in molnesten, Sittard, 12, 1911, Pater F. HESELHAUS. Type in collectie HESELHAUS.

Tyroglyphus ovatus Troupeau.

Een buitengewoon klein ♂, 400 μ lang, het eerste, dat onder mijne oogen komt, verschilt hierin van de afbeelding van BERLESE (Acari, Myr. et Scorp. Ital., fasc. 90, n°. 2), dat de anaal- en genitaalopening elkander raken, niet van elkander verwijderd zijn. Ik vermoed dus, dat de afbeelding van BERLESE minder juist is.

Eén ♂ in een molnest bij Sittard, 12, 1911, door Pater F. HESELHAUS gevonden.

Tyroglyphus mycolichus nov. sp.

Nympha II (hypopus). — Lengte 170—200 μ . Verwant aan *mycophagus* Mégn. en *mycoborus* Oudms., daarvan onmiddellijk te onderscheiden doordat het prosoma vóór mediaan niet toegespitst is; de voorrand ervan is gelijkmatig afgerond, hoogstens iets golvend. Het geheele lichaam is iets breeder. Rostrum lang, geheel vóór van twee lange haren en twee uiterst kleine dorsale borsteltjes voorzien. Bewapening der pooten als bij *mycoborus*. De zuignappen op coxae I en coxae III zijn klein, maar duidelijk, als bij *mycophagus*. De zuignaplaat is een liggend breed ovaal; de zuignappen zijn ongeveer gelijk aan die van *mycophagus*. Het sternum is zeer lang, reikt bijna tot het proximale eind van coxae I. —

Op de tarsen I twee reukharen: een knotsvormig en een lang-worstvormig.

O p m e r k i n g e n. Wanneer de exemplaren in azijnzuur geweekt worden en zwellen, komt tusschen pooten I en II een kussen te voorschijn, waarop een lang, ondoorschijnend, wit haar ingeplant is. Vermoedelijk is dit haar het »pseudostigmataalhaar« der adulti, ofschoon dit dan tusschen poot I en het rostrum staat.

De mogelijkheid bestaat, dat deze hypopus de deutonympha is van *T. ovatus* Troupeau, daar ik bij het molnestmateriaal van Pater F. HESELHAUS ook een ♂ van deze soort aantrof. Voorzichtigheid is echter geboden! Zoo vond ik in datzelfde materiaal zeer vele hypopi van *T. putrescentiae* Schrank, doch geen enkele adultus!

Arnhem.

A. C. OUDEMANS.

Sluipwespen.

Van Dr. A. C. OUDEMANS ontving ik een aantal *Hymenoptera* ter determinatie. Bij het openen van een der dozen viel mijn oog dadelijk op eene groote sluipwesp van de groep der *Anomaloniini* uit de *Ophioninae*, eene groep welke kenbaar is aan het gestrekte en sterk, bijna mesvormig gecompriëerde achterlijf.

Op het eerste gezicht hield ik het dier voor een *Exochilum*, evenwel bleek het bij nader onderzoek te zijn een mannelijk exemplaar van de zeldzame *Habronyx heros* Wesm. Het dier meet van kop tot achterlijfsspits 2.8 cm. en draagt het etiket Velp (Beekhuizen) 26. 8. 1900. De heer OUDEMANS stond mij toe, dit exemplaar voor mijne collectie af te houden.

Habronyx onderscheidt zich van *Exochilum* voornamelijk door het verloop der vleugeladeren en de diepe en gecrene-